

A bécsi Magyar Forradalmi Tanács szerepe 1956 után

Az 1956-os menekültek egy része a „szabad földre” érkezve, a helyett, hogy új, békés életfeltételei kialakításához kezdett volna, rögvest harcot indított a Kádár-rendszer ellen. Erőfeszítéseikkel csak egyik céljukat, a nyugati közvélemény tájékoztatását érték el, az otthoni viszonyokon nem változtathattak. Sőt túlzott kockázatvállalásuk személyes tragédiákat idézett elő.

A Magyar Forradalmi Tanács megalakítói – akik a forradalom idején harcosok voltak – 1956. november 13-án, kalandos körülmények között menekültek ki Magyarországról. Közöttük volt Várfalvi Lajos, a XX. kerületi forradalmi tanács végrehajtó bizottságának elnöke, Oltványi László, a XX. kerületi nemzetőrség főparancsnoka, Buri István és Értékes József, a csepeli felkelők vezetője, Széchenyi Pál, egy dél-budapesti ifjúsági vezető, helyettesével, Kerekes Gyulával.

Csatlakozott hozzájuk dr. Jenőfi Nádor, aki szintén ekkoriban hagyta el Magyarországot. Közös juttattak el a bécsi követségeknek egy memorandumot az ENSZ-tagállamok kormányfői, illetve államfői számára. Ebben összefoglalták a forradalom kitörésének okait és körülményeit, ismertették a felkelés történetét, végül arra kérték a tagállamok vezető politikusait, hogy ismertessék el küldötteik révén Magyarország semlegeségét, és ennek szavatolására vezényeljenek ENSZ-erőket az országba, a Szovjetuniót pedig nyilvánítsák agresszornak.

December elején a Várfalvi vezette „dél-budapestiek” mozgalmához csatlakozott Jankovich István (mérnök, egyetemi tanár, az október 23-i pont egyik szerkesztője), Szentkuthy József (közgazdász, szintén egyetemi tanár), dr. Viczián László, Marthold István, Legáth Tibor, Sörös Imre (elektrolakatos). A tanács tagjainak túlnyomó többsége politikai fogoly volt, akik a forradalom idején szabadultak. Csatlakozott a mozgalomhoz a Corvin közti felkelők közül Pongráz Gergely parancsnok (agronómus), Renner Péter rajparancsnok (térképész) és a Lehoczky házaspár (orvostanhallgatók), valamint a Széna téri csoportból Czajlik Péter (középiskolás).

Ekkoriban a tanács már harci tervek előkészítésével is foglalkozott.

A szervezkedés nem maradt titokban az osztrák hatóságok előtt sem. Ausztria semlegeségét sértő politikai tevékenységnek minősítették, amit a magyarok tettek. Ezért a tanács alapítói, „dél-budapesti” tagjai Pongráz (22 fő) a szervezeti működését Genovában folytatták. Az Ausztriában maradtak irányítását Szentkuthy József és Jankovich István professzor vette át.

A két részre oszlott csoport tagjainak többsége különféle időpontokban kapcsolatba került a bécsi angol hírszerzőkkel, akiket a magyarul jól beszélő Leslie Silly, a bécsi angol konzulátus beosztottja keresett fel.

A Szentkuthy-Jankovich vezetésű azonban elkerülendőnek, kétes eszköznek tartotta az ilyen lehetőségek felhasználását. Voltak olyanok is – például Renner Péter –, akik öntudatos szabadságharcosként hazafiaknak, sőt áruháznak minősítették az efféle kapcsolatokat, mondván, idegen érdekeket szolgálnak.

A bécsi mozgalom számára fontos eseményt jelentett a számom magyar szervezet és politikai párt részvételével lebonyolított 1957. január 5–8. közötti strasbourgi értekezlet. Célja az volt, hogy kifejezésre juttassák a magyarság függetlenségre, szabadságra, demokráciára irányuló törekvését. Felhívták a nyugati hatalmak figyelmét arra a kötelezettségükre, hogy érvényt kell szerezniük az ENSZ határozatának: követelték, hogy sür-

gessék meg a szovjetek távozását Magyarországról, és tagadják meg az együttműködést a Kádár-rendszerrel.

Megalakították a Magyar Forradalmi Tanácsot. A bécsiek képviselőiben Jankovich és Jenőfi Nádor utazott Strasbourgba. Jenőfi a Kereszténydemokrata Párt delegáltja volt. A Genovában levő Várfalviakat azonban nem értesítették az értekezlet összehívásáról, amit ők nagyon sérelmeztek.

A konferencia végén Jankovich felkereste Szabó Miklóst, az emigráns kigazdopárt titkárát, a gazdasági és a menckültügyi bizottság elnökét, hogy támogatását elnyerje a bécsi forradalmi tanács számára. Elmondta terveiket, és egy borítékban átnyújtotta neki munkatársai címét, telefonszámát. Nem sejtette, hogy a „minden gyanú felett álló” Szabó a kádári hírszerzés embere volt.

„A mi szervezetünk a Magyarországon tartózkodó illegális szabadságharcos egységek szabad földön élő delegációja. Célunk a jelenleg is küzdő illegális szabadságharcos erőknek mindennemű segítséget megszerezni és megadni. Szervezetünk a szovjet által törvénytelenül elhurcolt Nagy Imre-kormányt tekinti Magyarországot törvényes kormányának.”

A konferencia után a bécsi mozgalom irányítói és tagjai kijelentették, hogy szervezetük a strasbourgi Magyar Forradalmi Tanács része, és vezetőjüknek ettől kezdve az ottani elnöksédtől, de mindenekelőtt Király Bélától tekintették. Úgy vélték, hogy az új körülmények lényegesen kedvezőbb feltételeket nyújtanak céljuk eléréséhez. Most már a mozgalom magyarországi kiszélesítésén kezdtek dolgozni. Meghatározták a szervezet céljait és kidolgozták „elvi nyilatkozatát”, amelyre Renner Péter a következőképpen emlékezett:

„A mi szervezetünk a Magyarországon tartózkodó illegális szabadságharcos egységek szabad földön élő delegációja. Célunk a jelenleg is küzdő illegális szabadságharcos erőknek mindennemű segítséget megszerezni és megadni. Szervezetünk a szovjet által törvénytelenül elhurcolt Nagy Imre-kormányt tekinti Magyarországot törvényes kormányának, és ezen kormány visszaállításáért küzd. Szervezetünk három részre oszlik: 1. diplomáciai osztály – dr. Jankovich István vezetésével; 2. gazdasági osztály – dr. Szentkuthy József vezetésével; 3. katonai osztály – Pongráz Gergely vezetésével. A katonai osztály további három részre oszlik: 1. Magyarországal futár és rádió útján való kapcsolat tartása és kiszélesítése. E feladat Pongráz Gergelyé. 2. A Magyarországra bejutandó anyag átvétele Nyugat-Németországban, ezen anyag átcsempészése Ausztrián keresztül, és Magyarországra való bejuttatása. E feladat végrehajtásához még nincs megfelelő ember. Egyelőre: Pongráz Gergely. 3. A szervezett futárúton a futár indítása és fogadása osztrák területen. E feladat Renner Péteré.”

A fentiekből kiderül, hogy a bécsi mozgalom vezetői feltétlenül számítottak Pongráz Gergely közreműködésére. A legenda felkelőparancsnok ebben az időben még Genovában tartó-

zkodott, de több ízben is jelezte visszatérési szándékát.

Január vége felé Pongráz Gergely Genovából megérkezett Bécsbe. Négyen (Szentkuthy, Jankovich, Pongráz és Renner) megkezdtek Magyarországon maradt baráti köreiből kiválasztani azokat a megbízható személyeket, akik a forradalomban aktívan részt vettek, és akiről úgy gondolták, hogy számíthatnak segítségükre a harc folytatásában. Negyvenötven nevet írtak össze. A terv legkockázatosabb része a két volt corvinista bátorságára alapult: Pongráz irányításával nekik kell illegálisan Magyarországra utazniuk, hogy felkeressék a kijelölt személyeket, és megbeszéljék velük feladataikat.

Pongráz Gergely váratlanul bejelentette, hogy nem Magyarországra, hanem hozzátartozóihoz az Egyesült Államokba megy. Renner viszont – érvényes angol vízum birtokában – egyedül is vállalta a roppant veszélyes utat. Szentkuthytól megkapta a részletes instrukciókat. A 11 pontos tervben olyan feladatok szerepeltek például, hogy beszélje meg a munkástanácsok vezetőivel, milyen mértékű anyagi támogatást igényelnek: mennyi pénzre van szükségük a munkájukhoz és az illegálisan élők, valamint a letartóztatottak hozzátartozóinak megsegítéséhez. Teremtessen összeköttetést a Központi Munkástanács (Bali Sándor), a MEFESZ, a Petőfi Kör és az Írószövetség tagjaival is. Főleg az utóbbiaknak javasolja, hogy írjanak a Münchenben megjelenő *Nemzetörbe*. Szóktessen ki az országból két egyetemistát, akiket letartóztatás fenyeget. Teremtse meg egy rádió adó-vevő üzembe helyezésének helyszínét, és értesítse erről a svájci diákbártaikat, ők vöröskeresztes csomagokkal együtt juttatják majd be az országba. A 10. pont az volt, hogy vizsgálja meg egy otthoni sokszorosító működtetésének lehetőségét, mert veszélytelenebb és olcsóbb megoldást kell keresni a röplapok terjesztésére, mint a beszállítás. Végül: keressen fegyvertárolási lehetőséget a majdani felkeléshez.

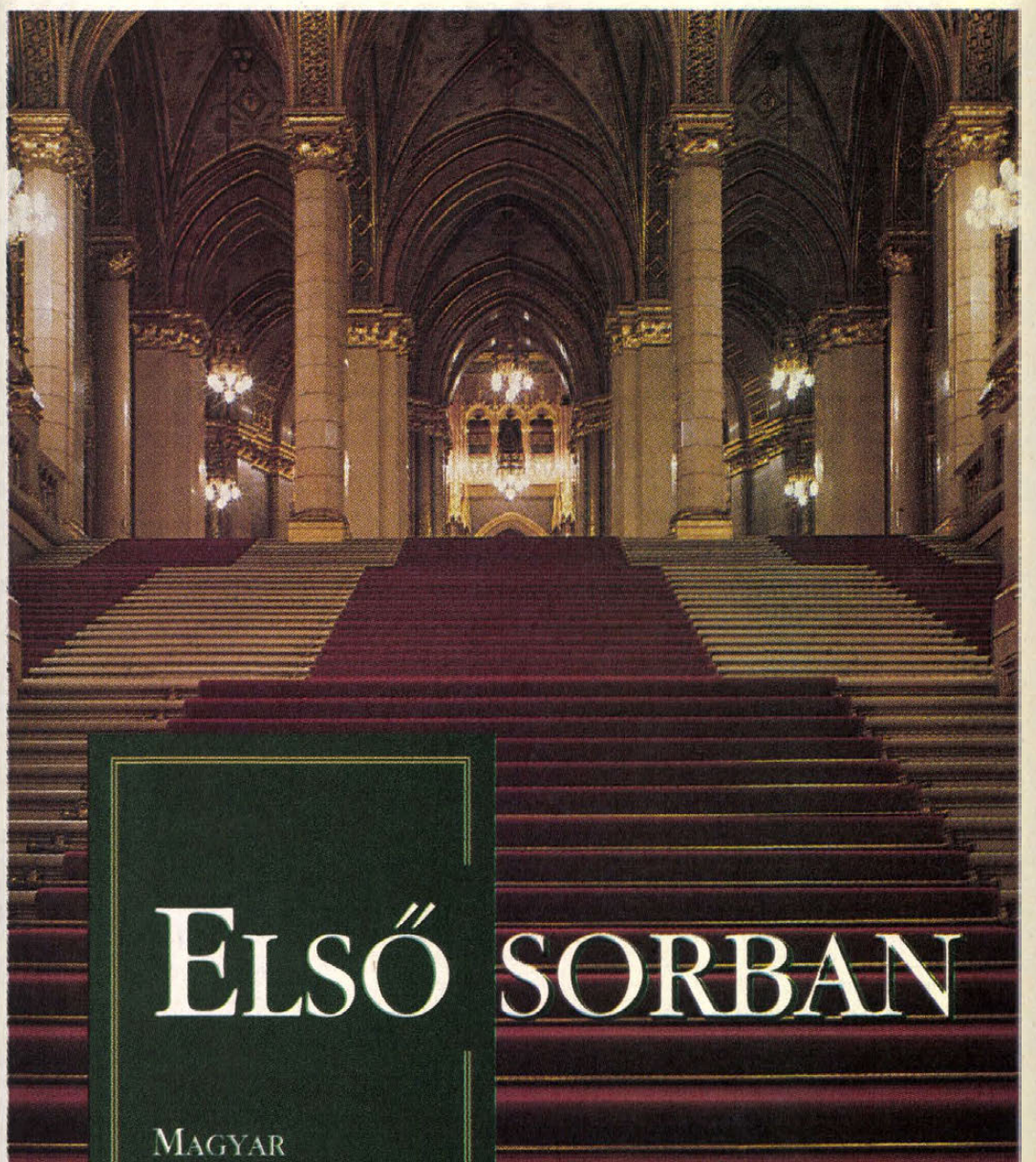
Sörös Imre és Czajlik Péter az angol hírszerzés – és kisebb mértékben a tanács megbízásából – még Renner előtt, január 25–26-án indult Magyarországra. Több személy beszervezése és a szovjet katonai alakulatokkal kapcsolatos információk gyűjtése, a közhangulat felmérése volt a feladatuk.

Czajlik rögtön a magyar határörök kezébe került, feltehetően várták őt. Sörös január 30-án vagy 31-én ismeretlen körülmények között – annyit lehet tudni, hogy egy családot készült kiszóktetni – fogságba került. Sörös embercsempészség kísérletéért ítélték el három hónapra. Már csak két nap hiányzott szabadulásához, amikor a nyomozó szervek tudomást szereztek megbízásairól is.

A tanács kijelölt futára, Renner Péter február 9-én este indult el Bécsből. Volt nála pénz, térkép, pisztoly, 15-20 cím. (A személyek többségükben ugyanazok voltak, akikkel Sörös és Czajlik már felvette a kapcsolatot.) Rennert nem tartóztatták le azonnal, a nyomozó szervek bevált szokása szerint megvárták, amíg a szervezkedésbe bevont többi személyt is leleplezi.

Február 24-én tartóztatták le, éppen mielőtt visszautazott volna. Ezek után következett a többiek lefogása is. Az 1957. októberi, illetve az 1958. februári perben a katonai bíróságok Renner, Sörös és Zsigmond László ügyében halálos ítéletet hoztak, amelyet 1958. február 3-án végrehajtottak. A többi vádlottat (Czajlik, Dulácska Pál, Erdélyi Tibor, Fenyőfalvi Antal, Justus László, Kovács Teréz, Lajtay Károly, Murányi Levente, Sebők Géza és Ulay Gyula) egy év, három hónaptól tízennyolc évig terjedő börtönbüntetésre ítélték.

Eörsi László
történetész

ELSŐ SORBAN

MAGYAR
ÁLLAMPAPÍR
AZ
ELSŐDLEGES
FORGALMAZÓKTÓL

Az **elsődleges forgalmazók** egyaránt jelen vannak az állampapírok kibocsátásánál és az állampapírok másodlagos piacán. Az **elsődleges forgalmazók** széleskörű értékpapír-piaci szolgáltatásokkal várják a befektetőket.

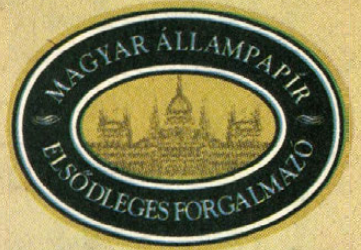
Az állampapírok állami garanciája azt jelenti, hogy az állam az adott állampapír tőkéjét és kamatait esedékességkor az értékpapír-számlavezetőknek, illetve a kifizetőhelyeknek mindenképpen kifizeti.*

További információt kaphat, ha felhívja, telefonos információ-szolgálatunkat a

06 (40) 24-24-24
telefonszámon (helyi hívás).

A Magyar Állampapírokat az Államkincstár fiókhálózata mellett első sorban az **elsődleges forgalmazói rendszer tagjai** hozzák forgalomba.

Elsődleges forgalmazó csak olyan hitelintézet vagy befektetési vállalkozás lehet, amely alaptőkéjében, szakmai felkészültségében és szolgáltatásának minőségében egyaránt meg tud felelni az Államadósság Kezelő Központ által előírt szigorú követelményeknek.

*Felhívjuk a befektetők figyelmét arra, hogy a forgalmazók kiválasztásakor és megbízások körültekintően járjanak el, mivel a kifizetőhelyek esetleges szerződésszegése, vagy visszaélése esetén a kifizetésekért a kibocsátó (azaz az állam) nem vállalhat felelősséget.

Elsődleges forgalmazók: ÁB Monéta Értékpapír Rt. • ABN AMRO (Magyar) Bank Rt. • BNP-Dresdner (Hungária) Értékpapír Rt. • CAIB Értékpapír Rt. • CIB Értékpapír Rt. • CITIBANK Befektetési és Értékpapír Rt. • ERSTE Bank Befektetési Magyarország Rt. • HYPO Securities Hungária Rt. • ING Barings Értékpapír Rt. • IE – New York Bróker Befektetési Rt. • Magyar Értékpapír-forgalmazó és Befektetési Rt. • MKB Értékpapír és Befektetési Rt. • OTP Értékpapír Ügynökség Rt. • Postabank Értékpapír Rt. • Rabobank Befektetési Rt. • Raiffeisen Értékpapír és Befektetési Rt. • Takarékszövetkezet Értékpapír-forgalmazó és Tanácsadó Rt.